

NAPELS

Stadswandeling

Het traject dat we je voorstellen loopt door het historische centrum van Napels, van het Archeologisch Museum tot aan het Castel Nuovo. Je kan deze wandeling ook omgekeerd maken. Houd er rekening mee dat het Museum de hele dag open is, terwijl de meeste kerken op je tocht van 12.00 tot 16.00 u. dicht zijn.

Als je bij het verlaten van het Museum naar links naar beneden gaat over de Piazza Cavour, kan je rechts de Via del Duomo inslaan. Halverwege deze straat ligt aan je linkerkant de **Duomo**, met een weinig aansprekende neo-gotische gevel, die niet laat vermoeden dat we hier te maken hebben met de oudste sporen van het Christendom in Napels. Deze kerk, die gewijd is aan de H. Januarius (2 keer per jaar – in mei en in september – wordt zijn bloed, dat in ampullen bewaard wordt, vloeibaar ...) staat inderdaad op de plek waar tegen het einde van de 5° E. bisschop Stefanus I de 'Stefania'-kathedraal liet bouwen, in een rechte hoek met de S. Restituta, de oudste christelijke basilica van de stad.

Deze kerk is verschillende keren herbouwd (een laatste keer einde 19° E.), het meest radikaal in de late 15° - vroege 16° E, toen ze haar wezenlijk gotische vorm kreeg. In de gevel blijven van die (oorspronkelijke) gotiek alleen de portalen over. Vooral het midden portaal is uiterst rijk versierd, met in het timpaan een Madonna met kind. Binnenin is die (Italiaanse) gotiek duidelijk herkenbaar. Het interieur in een Latijns kruis is door 16 pilasters in 3 beuken verdeeld. Zij dragen spitsbogen en er zijn 110 antieke zuilen van Oosters en Afrikaans graniet in verwerkt. In de middenbeuk is er, in een klare baroktraditie, een plafond aangebracht, dat rijkelijk versierd is met uitgesneden en verguld houtwerk en ingewerkte doeken (scènes uit de 'Kindsheid' van Jezus). De zijbeuken hebben hun kruisgewelven bewaard. Let op de bustes tegen de basis van de pilasters, die de eerste 16 bisschoppen van Napels afbeelden.

Zoals in alle belangrijke kerken tref je hier een reeks zijkapellen aan, die overvloedig versierd zijn. We beperken ons tot 2 ervan, de 2 grootste en ongetwijfeld ook de belangrijkste.

De eerste is de grote zijkapel rechts, de kapel van de H. Januarius. Deze kapel is in de vroege 17° E. opgericht ter vervulling van een belofte van een kleine eeuw vroeger, toen de stad door een verschrikkelijke pestepidemie werd getroffen. De voornaamste relikwie die er in een buste op het hoofdaltaar bewaard wordt zijn, naast de schedel van de heilige, de fameuze ampullen met zijn gedroogde bloed.

De indruk die je van deze kapel opdoet is overweldigend: een explosie van de 17°-eeuwse barok uit Napels! De hekken, de vloer, de wanden,

de altaren, ze zijn alle even weelderig versierd. De 19 bronzen heiligenbeelden blinken tegen mekaar op, en de fresco's vertellen in geuren en kleuren over het leven van deze vroege 4°-eeuwse martelaar.

Tegenover deze kapel zie je de toegang tot de kapel van de H. Restituta, oorspronkelijk de oudste christelijke Basilica van Napels. Toen de Dom werd uitgebreid verdwenen de gevel en 2 van de 5 beuken, werd de rest in een gotische stijl herbouwd en werd de kerk in de praktijk een zijkapel van de Dom. In de laatste decennia is er heel wat archeologisch onderzoek gebeurd en zijn, waar mogelijk, de oudste sporen zichtbaar gemaakt. Dit is bijv. het geval met fragmenten van de paleo – christelijke vloer en in de 5°-eeuwse doopkapel, achteraan rechts.

Als je kan moet je vooraan in de kerk even in de crypte (vlak vóór het hoofdaltaar) afdalen, één van de meest elegante renaissance – constructies van Napels (1497 – 1506), ook de 'Cappella Carafa' genoemd, naar de kardinaal die het bekostigd heeft en er in een biddende houding staat afgebeeld. Let bijv. op het plafond, waarin in 18 cassettes telkens een heilige en 4 cherubijnenhoofden staan afgebeeld, en op de fijne versiering op de pilasters tussen de altaren. De antieke terracotta – urne onder het altaar bevat (de rest van) het gebeente van de H. Januarius.

Bij het buitenkomen van de Dom ga je links de Via del Duomo verder af en bij het eerst volgende kruispunt ga je rechts de Via del Tribunale in. Bij het eerste pleintje (de Piazza S. Gaetano, met de S. Paolo Maggiore rechts en de S. Lorenzo Maggiore links) ga je links de **Via S. Gregorio Armeno** in, misschien wel het meest beroemde straatje van de hele binnenstad. Er staat geen enkel belangrijk gebouw, maar je kan er het hele jaar door alle mogelijke kerstfiguren kopen, die met tienduizenden staan uitgesteld in en vóór de winkeltjes die letterlijk de hele straat vullen.

Deze straat loopt uit op de Via S. Biagio dei Librai, een andere as die teruggaat op één van de decumanes van het antieke Napels. Deze straat maakt deel uit van de fameuze '**Spaccanapoli**', een lange, kaarsrechte as die Napels van Oost naar West doormidden lijkt te snijden.

Je slaat die rechts in een stapt tot aan het kruispunt met de Via Nilo. Hier ga je naar rechts en dan de eerste naar links. Zo kom je bij de '**Cappella Sansevero**', een ander absoluut hoogtepunt van de Napoleaanse barok, die gebouwd is als grafkapel voor de familie Sangro, die hun palazzo hadden aan de overkant van de straat. De luchtgalerij die beide verbond is in 1889 ingestort.

Het is opnieuw een hoogmis van de barok, waarin 6 leden van de familie begraven liggen tussen een

reeks van verpersoonlijkingen van hun deugden. Opvallend zijn het beeld van de 'Ontnuchtering', rechts van het hoofdaltaar (een man die zich uit een net bevrijdt met behulp van een genius die zijn ontluikende wil voorstelt), en, links ervan, het beeld van de 'Kuisheid' (helemaal versluierd, behalve de handen en de voeten).

Maar het meest spectaculaire beeld is ongetwijfeld de 'Gesluierte Christus' van Sammartino (1753), in het midden van de kapel. Met een onwaarschijnlijke verfijning is het dode lichaam van Christus afgebeeld onder een flinterdunne sluier.

In een zaaltje beneden word je geconfronteerd met één van de chemische experimenten van een van de laatste leden van de Sangro – familie: een lichaam waarvan – naast het gebeente – ook de aders zijn bewaard!

Je gaat terug naar de Via San Biagio dei Librai en wandelt langs de Via Benedetto Croce naar de Piazza Gesù Nuovo. In het midden staat de '**Guglia dell' Immacolata**', een typisch barok erteken, hier voor Maria Onbevlekt Ontvangen, op de plek waar in 1705 een ruitersstandbeeld voor de Spaanse koning Filips V was opgericht. In 1707 heeft het volk in een uitbarsting van woede dat monument neergehaald en er, na een publieke collecte, deze spits laten zetten.

Als je het plein opstapt kan je kiezen: de kerk links of de kerk rechts! We durven ze je allebei aanbevelen! De meest interessante kerk is alleszins de **S. Chiara** (links), ook als we chronologisch te werk gaan. Ze dateert uit de 14° E. en is gebouwd in opdracht van de Anjou's in een Provençaals gotische stijl. Van bij het begin is ze de kerk van de adel geweest, die zich blijkbaar voor haar geestelijk welzijn identificeerde met de bedelorde van de Clarissen ... In de beste Napoletaanse traditie is de kerk halverwege de 18° E. volledig 'omgebouwd' in de barokke smaak van die tijd.

Als je achteraf het resultaat ziet van de restauratie zou je d' er haast blij om moeten zijn dat op 4 augustus 1943 enkele (geallieerde!) bommen op het complex zijn gevallen, dat volle 48 uur heeft staan branden! Het dak, de hele barokke overbouwing en veel van de oudere monumenten zijn toen onherstelbaar vernield. Alleen de muren stonden nog overeind! De reconstructie heeft een kerk opgeleverd, die als weinig andere de originele gotische bouwstijl weerspiegelt.

Je ziet het al aan de buitenkant: de strenge gevel wordt vooraf gegaan door een pronasos met 3 spitsbogen, met een schitterend portaal in rood en geel marmer. De enige andere versiering is een roosvenster. Geïsoleerd staat links de machtige klokkentoren, waarvan allen het onderste gedeelte origineel is.

Binnenin zie je een grandioze éénbeukige ruimte, met 9 zijkapellen aan elke kant en 2 doorgangen, zonder dwarsschip, in de stijl van de (Zuidelijke) Franse gotiek. Zowel de toegangen als de ramen van de zijkapellen zijn spitsbogig. Men heeft bij de restauratie de beeldhouwwerken die de ramp van 1943 overleefd hebben over deze zijkapellen verdeeld. Het voornaamste monument dat (gedeeltelijk) teruggeplaatst is, is het grafmonument

Napels

van Robert I van Anjou, achter het hoofdaltaar. Het is een rijk versierde sarcofaag op pilasters, waartegen 6 afbeeldingen van deugden staan. Op de voorkant en tegen de zijkanten staan de koning en zijn familieleden afgebeeld.

Rechts van het presbyterium kan je naar het klooster van de Minderbroeders, die tegenwoordig het complex bedienen. Zij hebben hun eigen koor achter de kerk, met een intact bewaard (gotisch) portaal.

Er is hier ook een doorgang naar de grote kloostertuin, maar waarschijnlijk moet je links de kerk langs om tot één van de absolute hoogtepunt van de Napoletaanse 'kunst' te komen die je in die '**chiostro**' kan zien. Het is één van de grootste van Italië (82 op 78 m.) en het heeft van de oorspronkelijke 14°-eeuwse constructie de bogen op achthoekige pilasters bewaard.

Maar zijn heel aparte charme komt van de 18°-eeuwse inrichting als 'giardino rustico' (wat eigenlijk 'plattelandstuin' betekent!). Binnen en buiten deze kloostertuin is er een overvloed aan betegeling tegen de muurtjes, de zitbanken en de achthoekige pilasters met alle mogelijke landschappen, landelijke scènes, carnavalstoestanden, mythologische taferelen. Ga zitten en geniet ervan onder de citroenenbomen!

De hele (lange) zijkant is als een 'lapidarium' ingericht met fragmenten van de oude constructie. De ingang is achteraan rechts.

De **Gesù Nuovo** is a.h.w. de tegenpool van deze gotische kerk. Zij is in de laatste decennia van de 16° E. opgericht voor de Jezuïeten op de plek waar het Palazzo van de Sanseverino's stond, waarvan ze trouwens een groot stuk van de gevel heeft bewaard (vandaar de datum 1470 op de gevel). De kerk is gebouwd op een grondplan van een Grieks kruis (al zijn de zijarmen een stuk korter) met een koepel op de kruising (die in 1688 instortte door toedoen van een aardbeving en in het begin van de 19° E. opnieuw versterkt moest worden). De binnenaferwerking duurde meer dan 40 jaar, en dat is er aan te zien! Het is de barok op zijn hoogtepunt, met een uitzonderlijk levendige polychrome marmerversiering tegen de wanden en een rijke versiering van de altaren. Het is onbegonnen werk om dat altaar per altaar te gaan beschrijven: je merkt er nauwelijks een verschil tussen! Het is het 'Gesamtbild' dat je op je moet laten inwerken. En als je dat lang en onbevungen genoeg laat gebeuren vind je het misschien nog niet mooi, maar wel harmonieus!

De Napoletaanse volksaard is op een aparte manier met het religieuze verbonden: als je maar lang genoeg zoekt vind je in haast elke kerk wel ergens een speciaal vereerd heiligenbeeld met een aantal ex voto's daar rond. Ga hier voor de aardigheid eens kijken in de zijkapel vooraan links om te zien voor wat voor kwalen die heiligen zoal aanroepen en bedankt werden!

Op dit plein verlaat je de 'Spaccanapoli' en sla je voorbij de 'Guglia' links af naar de Piazza Monteoliveto en de Piazza Carità op de **Via Toledo** (ook wel de Via Roma genoemd). Dit is één van de hoofdstraten van Napels en ze is, als je de

aansluitende Via Pessina (waar ook het Museo Archeologico aan ligt) erbij telt, meer dan 2 km. lang. Ze is genoemd naar de Spaanse vice-koning die ze in 1536 liet aanleggen langs de oude Aragonese stadswallen. Het is een ervaring op zich om over deze beroemde en bijzonder levendige straat te wandelen. Elegante boutiques wisselen er af met grote winkels en de zetels van de grootste banken. Rechts van deze straat (als je naar beneden wandelt) heb je voortdurend een doorkijk op één van de meest aparte wijken van Napels: de zogenaamde 'Quartieri Spagnoli', een onwaarschijnlijke verzameling van huizenblokken die vanaf de 16° E. in een dambordvormig stratenpatroon zijn aangelegd met een uiterst 'volkse' bewoning. Als je daar al een blok of twee in zou 'omlopen' waarschuwen de mensen je zelf wel tegen pick-pockets!

Als je bijna beneden bent kan je links de **Galleria Umberto I** in (de hoofdingang ligt tegenover de opera). Het is één van de meest monumentale vb. in Italië van die typische laat – 19°-eeuwse overdekte stratenverbindingen van glas en gietijzer. De afmetingen zijn inderdaad indrukwekkend: de koepel is 58 m. hoog en de centrale octogoon heeft een diameter van meer dan 36 m.

De Via Toledo loopt uit op de Piazza Trieste e Trento, waar je links vóór je het **Teatro S. Carlo** ziet liggen, één van de grote operahuizen in Italië (van het akoestische niveau van de Scala in Milaan en de Fenice in Venetië). Het is gebouwd halverwege de 18° E. en meerdere keren aangepast. De opdrachtgever was koning Karel van Bourbon (vandaar de naam) en het sluit dan ook niet toevallig aan bij het **Palazzo Reale**, het koninklijke paleis, dat vanaf de vroege 17° eeuw de verblijfplaats was van de (vice)koningen van Napels.

De meest harmonieuze kant van dit grootse paleis zie je van op de Piazza del Plebiscito, die aansluit bij de Piazza Trieste e Trento. Je ziet dat de middeleeuwse Castel dell' Ovo. Je kan ook langs de Via Chiaia wandelen (die vertrekt op de Piazza Trieste e Trento), een aangename winkelstraat, en zo de Riviera di Chiaia bereiken.

Maar als je minder tijd hebt wandel je best langs de Via S. Carlo (die ook vertrekt vanop de Piazza Trieste e Trento, naar het **Castel Nuovo**, bij de haven.

Dit 'kasteel' werd al van bij zijn bouw 'Nieuw' genoemd om het te onderscheiden van de oudere 'Castelli': het Castel dell' Ovo en het Castel Capuano. Een andere veel gebruikte naam is 'Maschio Angioino', naar de naam van de bouwheren. Het was inderdaad Karel I van Anjou die rond 1280 de opdracht gaf tot de bouw ervan. In de 15° E. werd het zo goed als volledig heropgebouwd door Alfonso I van Aragon, die Catalaanse en Toscaanse kunstenaars naar Napels riep voor de reconstructie. Het complex werd in de loop van de volgende eeuwen nog herhaaldelijk aangepast tot het in het begin van de 20° E.

majestueuze gevel (169 m. lang, en gebouwd door de Romeinse architect Domenico Fontana) zijn klassiek aandoende vorm bewaard heeft, behalve in de portiek waarin Vanvitelli in de 2° helft van de 18° E. om redenen van stabiliteit de bogen alternatief heeft gesloten en er nissen van heeft gemaakt. Bij de éénmaking van Italië heeft koning Umberto I er in 1888 8 beelden laten plaatsen die de stichters of de voornaamste vertegenwoordigers van de dynastieën die over Napels hebben geregeerd voorstellen. Van links naar rechts zijn dat: Roger de Noorman, Frederik II van Hohenstaufen, Karel I Van Anjou, Alfonso I van Aragon, (Keizer) Karel V, Karel III van Bourbon, Gioacchino Murat en Victor Emanuel II.

Het paleis zelf is een 'typisch' koninklijk paleis waar je een (goedgeleerd 19°-eeuwse) inrichting kan gaan bekijken en waar de fresco's en wandtapijten de heldendaden en deugden van de onderscheiden koningen en dynastieën verheerlijken. Ook de Nationale Bibliotheek is er in ondergebracht, met als meest spectaculaire stukken de papyrussen uit de Villa dei Papi van Ercolano.

De **Piazza del Plebiscito**, vóór het paleis, oogt vrij kaal: dat kunnen de bronzen ruitstandbeelden van Ferdinand I en van Karel III van Bourbon niet verhelpen. Ze is in deze neo-klassieke vorm, met zijn half-cirkelvormige Dorische portiek, aangelegd tijdens de (kortstondige) Franse overheersing in het begin van de 19° E. Ze wordt afgesloten door de monumentale Basiliek van S. Francesco di Paola, ook in die koele stijl. Ferdinand I liet ze in 1817 bouwen om een belofte na te komen omdat hij zijn troon heroverd had. Het was de bedoeling om het Pantheon van Rome te imiteren.

Heel dit complex onttrekt een boeiende wijk aan het zicht: de 'Pizzofacone', een vooruitstekende heuvelrug, die de Riviera di Chiaia (waar de baai van Napels het mooiste is) van dit deel van de stad scheidt. Als je de tijd hebt moet je d'er even over rondwalen om dan via één of andere trappenpartij in de hyperchicque hotelbuurt van Santa Lucia terecht te komen, en bij het suggestieve gerestaureerd werd in zijn huidige vorm, die min of meer het 15°-eeuwse uitzicht heeft hersteld.

Het heeft een trapeziumvormig grondplan, bevat 5 cilindrische torens en is omgeven door een gracht. De ingang is aan de stadszijde, waar 2 torens dicht bij mekaar staan en een schitterende renaissance-toegangspoort 'omsluiten'. Deze triomfboog, die vaag naar Romeinse voorbeelden verwijst, herinnert aan de 'Blijde Intrede' van Alfonso I van Aragon in Napels in 1443. De boog is gevat tussen dubbele Corinthische zuilen waarboven op een attiek de triomfantelijke intocht wordt afgebeeld. Daarboven is er nog een boog, nu tussen Ionische zuilen, waaronder waarschijnlijk een beeld van Alfonso gestaan heeft, die een tweede attiek draagt, met beelden van 4 deugden (Gematigdheid, Kracht, Rechtvaardigheid en Grootmoedigheid) in nissen. Op de kroonlijst staan twee afbeeldingen van riviergodheden en een beeld van de H. Michael. Heelwat beeldhouwers hebben eraan gewerkt, o.a. Francesco Laurana.

Tegenwoordig heeft o.a. de Provincieraad van
Campanië er zitting, is de gemeentelijke Bibliotheek

er in ondergebracht en is men bezig met de uitbouw
van een gemeentelijk museum.